Coimisiún na Scrúduithe Stáit

An tSraith Shóisearach, 2023

Aistriúchán
Ar Scéim Mharcála

Na Clasaicaí

Comhleibhéal

Nóta do mhúinteoirí agus do scoláirí faoi úsáid na scéimeanna marcála foilsithe

Níl na scéimeanna marcála a fhoilsíonn Coimisiún na Scrúduithe Stáit ceaptha lena n-úsáid mar cháipéisí astu féin. Is áis riachtanach iad ag scrúdaitheoirí a théann faoi oiliúint i léirléamh agus i gcur i bhfeidhm ceart na scéime. Mar chuid den oiliúint sin, as measc rudaí eile, déantar samplaí d'obair na scoláirí a mharcáil agus déantar plé ar na marcanna a bhronntar, mar mhaithe le cur i bhfeidhm ceart na scéime a shoiléiriú. Déanann Scrúdaitheoirí Comhairleacha monatóireacht ar obair na scrúdaitheoirí ina dhiaidh sin le cinntiú go gcuirtear an scéim mharcála i bhfeidhm go comhleanúnach agus go beacht. Bíonn an Príomhscrúdaitheoir i bhfeighil an phróisis agus is gnách go mbíonn Príomhscrúdaitheoir Comhairleach ag cuidiú leis. Is é an Príomhscrúdaitheoir an t-údarás deiridh i dtaca le cé acu a cuireadh an scéim mharcála i bhfeidhm i gceart ar aon phíosa d'obair iarrthóra nó nár cuireadh.

Is cáipéisí oibre na scéimeanna marcála. Cé go n-ullmhaítear dréachtscéim mharcála roimh an scrúdú, ní chuirtear bailchríoch uirthi go dtí go gcuireann scrúdaitheoirí i bhfeidhm ar obair iarrthóirí í agus go dtí go mbailítear agus go meastar an t-aiseolas ó na scrúdaitheoirí uile, i bhfianaise raon iomlán na bhfreagraí a thug na hiarrthóirí, leibhéal foriomlán deacrachta an scrúdaithe agus an ghá le comhleanúnachas caighdeán a choimeád ó bhliain go bliain. Aistriúchán ar an scéim chríochnaithe atá sa cháipéis fhoilsithe seo, mar a cuireadh i bhfeidhm ar obair na n-iarrthóirí uile í.

Is cóir a nótáil i gcás scéimeanna ina bhfuil freagraí nó réitigh eiseamláireacha nach bhfuil sé i gceist a chur in iúl go bhfuil na freagraí ná na réitigh sin uileghabhálach. D'fhéadfadh sé go bhfuil leaganacha éagsúla nó malartacha ann a bheadh inghlactha freisin. Ní mór do na scrúdaitheoirí tuillteanas gach freagra a mheas agus téann siad i gcomhairle lena Scrúdaitheoirí Comhairleacha nuair a bhíonn amhras orthu.

Scéimeanna Marcála san am atá le teacht

Ní cóir talamh slán a dhéanamh d'aon rud a bhaineann le scéimeanna marcála san am atá le teacht bunaithe ar scéimeanna a bhí ann cheana. Cé go mbíonn na bunphrionsabail mheasúnachta mar an gcéanna, is féidir go mbeadh athrú ar shonraí marcála cineál áirithe ceiste i gcomhthéacs na páirte a bheadh ag an gceist sin sa scrúdú foriomlán bliain áirithe ar bith. Bíonn sé de fhreagracht ar an bPríomhscrúdaitheoir bliain áirithe ar bith a dhéanamh amach cén tslí is fearr a chinnteoidh go measfar obair na n-iarrthóirí go cothrom agus go cruinn, agus go gcoimeádfar caighdeán comhleanúnach measúnachta ó bhliain go bliain. Dá réir sin, d'fhéadfadh gnéithe de struchtúr, de mhionsonraí agus de chur i bhfeidhm na scéime marcála in ábhar áirithe athrú ó bhliain go bliain gan rabhadh.

Roinn A	Miotas agus an Saol Laethúil 180 marc

Ceist 1: 30 marc

(a) Scríobh an t-eolas ceart sa tábla thíos i gcomhair déithe agus bandéithe a thaispeántar sna híomhánna. Tá an chéad líne den tábla déanta duit. **15 mharc (15 x 1 mharc)**

NB: má tá na hainmneacha Gréagacha agus Rómhánacha ceart ach go ndearnadh iad a mhalartú ar Dhia/ar bhandia, bronn 1 mharc

Cur síos/Ról	Ainm Gréagach	Ainm Rómhánach	Uimhir na hÍomhá
Bandia an phósta agus na breithe	Héire	Iúnó	2
Bandia na cruithneachta agus an fhómhair	Déiméitéir	Ceres	5
Bandia an ghrá agus na háilleachta	Afraidíté	Véineas	6
Dia na mara agus na gcapall	Poiséadón	Neiptiún	4
Dia an fhíona agus na hamharclainne	Dinísias	Bacas	1
Dia na spéire agus na haimsire.	Séas	Iúpatar	3

(b) Scríobh achoimre ghairid ar mhiotas a bhfuil an dia / bandia is fearr leat ann.
I do fhreagra déan cur síos ar an ról a imríonn an dia / bandia seo sa mhiotas seo. **10 marc**

8-10 marcanna	Achoimre iomlán ar an miotas, lena n-áirítear eolas cruinn (m.sh. ainmneacha cearta) Cuirtear síos go hiomlán ar ról/rannpháirtíocht an dé/an bhandé is fearr leis/léi sa mhiota
5-7 marcanna	Easpa éigin ina iomláine, amhail: - níl sonra(í) tábhachtach(a) san achoimre) - ní luaitear ról an Dé / an bhandé is fearr leis/léi go hiomlán - roinnt eolais atá míchruinn/róchineálach,ag léiriú tuiscint neamhiomlán
1-4 marcanna	Tá an freagra róbhunúsach nó róchineálach, amhail: - Achoimre an-ghairid - Ráiteas gairid ar ról an dé / an bhandé is fearr leis/léi - tá rionnt míchruinneas ann **Nó** ní scríobhtar ach ainm an dé / an bhandé
0 marc	Gan iarracht ar bith

(c) Mínigh an fáth a bhfuil an dia / bandia a roghnaigh tú i bpáirt **(b)** ar an gceann is fearr leat. Tabhair cúiseanna le do fhreagra. **5 mharc**

5 mharc	Míniú iomlán agus soiléir, lena n-áirítear **dhá chúis** fhorbartha ar a laghad, amhail: - gníomhartha sonracha a dhéanann dia / bandia - tábhacht an fhearainn i sochaí na Sean-Ghréige / na Seán-Róimhe - tábhacht don iarrthóir - cuma nó siombailí - tréithe pearsantachta - dáimh leis an laoch/banlaoch lena dtacaíonn siad nó miotais eile
1-3 marcanna	Tá easpa soiléireachta sa mhíniú, tá sé an-ghairid, nó níor forbraíodh na cúiseanna - tá 1-2 chúis tugtha, agus míniú éigin - Níl mórán forbartha déanta orthu, tá pointí níos cineálaí nó tá siad míchruinn
0 marc	Gan iarracht ar bith

Ceist 2: 30 marc

(a) Déan cur síos ar cheann **amháin** de na híomhánna seo.
Tagair do shonraí ón íomhá mar thacaíocht le do fhreagra. **10 marc**

8-10 marcanna	Cur síos iomlán ar an íomhá roghnaithe, ag tarraingt aird ar shonraí sonracha (4-6) amhail: **Íomhá A:** bansagart, sa lár, éadaí saothraithe, ag doirteadh deoch ofrála / vása ina bhfuil leacht, ar an altóir le lasracha, coinneálaí túise ar an taobh eile, braistint siméadrachta / suaimhneas / naofa / tromchúiseach. **Íomhá B:** grúpa fear, gach duine acu ag déanamh rudaí éagsúla, sagart amháin agus róbaí thar a gceann, buachaill amháin agus cupáin ina lámha, tarbh agus tua á gcoinneáil ag duine amháin, altóir sa lár, braistint spáis / gluaiseacht / fócas ar an lár.
5-7 marcanna	Cur síos páirteach ar an íomhá roghnaithe (3 phointe/shonra), gan sonraí tábhachtacha nó braistint iomlán na híomhá, ach déantar cur síos maith ar roinnt breathnuithe.
1-4 marcanna	Cur síos an-bhunúsach, ráiteas gairid ar a bhfuil ag tarlú, ró-spleáchas ar eolas faoi íobairt nó reiligiún, seachas cur síos a dhéanamh ar a bhfuil san íomhá.
0 marc	Gan iarracht ar bith

(b) Cén fáth a ndearna na Sean-Ghréagaigh agus na Sean-Rómhánaigh deasghnátha reiligiúnacha ar nós na n-íobairtí a thaispeántar in Íomhá A agus in Íomhá B? Tabhair **dhá** chúis le do fhreagra. **10 marc**

8-10 marcanna	Pléitear ról/tábhacht deasghnátha reiligiúnacha, lena n-áirítear dhá **phointe forbartha** ar a laghad, amhail; - deasghnátha a dhéanamh do na déithe - deasghnátha i dtréimhsí deacra nó i dtréimhsí ceiliúrtha - creidimh reiligiúnacha faoi fhearg nó faoi dhea-mhéin Dé - eispéireas comhroinnte /gnéithe sóisialta - feoil agus íobairt - ainmneacha nó cur síos ar dheasghnátha ar leith chun tacú leis an bpointe tábhachta

5-7 marcanna	Pléitear ról/tábhacht deasghnáth reiligiúnach, lena n-áirítear dhá phointe **nó** pointe forbartha amháin ar a laghad
1-4 marcanna	Ráiteas (ráitis) an-bhunúsach faoi ról/tábhacht deasghnáth reiligiúnach, lena n-áirítear pointe amháin
0 marc	Gan iarracht ar bith

(c) Tabhair cuntas achomair ar ócáid reiligiúnach ón tSean-Ghréig nó ón Róimh, ar nós: cineál deasghnátha, cleachtadh laethúil, nó féile. Is féidir sonraí a chur i do fhreagra, ar nós: suíomh, róil na rannphártaithe, ainm an dé / an bhandé a adhradh, brí chultúrtha, srl. **10 marc**

8-10 marcanna	Tugtar cuntas iomlán ar imeacht reiligiúnach ainmnithe, lena n-áirítear sonraí nó cur síos ar leith ar fhaisnéis chruinn a bhaineann le **trí** réimse éagsúla eolais ar a laghad, mar shampla: - suíomh - róil na rannpháirtithe - ainm an Dé / an bandé a adhradh - cuspóir níos leithne nó tábhacht chultúrtha.
5-7 marcanna	Tugtar cuntas soiléir ar imeacht reiligiúnach ainmnithe, lena n-áirítear sonraí nó cur síos ar leith (d'fhéadfadh mion-mhíchruinneas a bheith san áireamh) a bhaineann le **dhá** réimse éagsúla eolais
2-4 marcanna	Iarrachtaí cuntas a thabhairt ar imeacht reiligiúnach, lena n-áirítear sonraí cineálacha nó cur síos (d'fhéadfadh rionnt míchruinneas a bheith san áireamh) a bhaineann le pointe **amháin**.
1 mharc	Ainmnítear imeacht reiligiúnach cuí ach ní thugtar cuntas ann
0 marc	Gan iarracht ar bith

Ceist 3: 30 marc

(a) Cén nóimead de thuras Odáiséis a thaispeántar in Íomhá A? Mínigh do fhreagra le mionsonraí ó Íomhá A **agus** ón sliocht **araon. 15 mharc**

13-15 marcanna	Aitheantas ceart (is é atá san íomhá Odaiséas ag seoladh thar Shíréanaí / ón alt deireanach) Tagraítear do **dhá** shonra ar a laghad ón sliocht **agus** déantar cur síos ar an dóigh a léirítear san íomhá iad: - Tá Odaiséas ceangailte den chrann sa lár, ionas nach léimfeadh sé thar bord - Tá Odaiséas ag amharc suas ar shíréanaí, ag éisteacht toisc nach bhfuil na cluasa bactha le céir - Síréanaí crochta agus ag eitilt, créatúir ar a bhfuil sciatháin (agus aghaidheanna mná) - Síréana ag eitilt i dtreo Odaiséas agus a chuid fear, á gcathú le hamhrán - Fir ag rámhaíochta gan aird, mar gheall ar céir ina gcluasa
10-12 marcanna	Aithint cheart Tagraítear do shonra **amháin** ar a laghad ón sliocht **agus** luaitear an dóigh a léirítear san íomhá iad
6-9 marcanna	Aithint cheart agus **1-2** shonra san áireamh ón sliocht **nó** ón íomhá
1-5 marcanna	Ráiteas bunúsach faoin sliocht nó faoin íomhá, gan an nóiméad a aithint go soiléir D'fhéadfadh míchruinneas a bheith ann
0 marc	Gan iarracht ar bith

(b) Tabhair breac-chuntas ar thrí bhealach a bhfuil an sliocht seo cosúil le scéalta faoi laochra/bhanlaochra eile a bhfuil staidéar déanta agat orthu? Tacaigh le do fhreagra le fianaise as miotais eile. **15 mharc (3x5mharc)**

5 mharc	Cosúlacht mínithe go soiléir, lena n-áirítear nasc le sliocht Odaiséas Sampla mionsonraithe ó mhiotas eile, lena n-áirítear ainm an laoich/banlaoich nó an charachtair ábhartha (m.sh. tá Odaiséas ina cheannaire ar an gcriú ar thuras, mar a sheolann Iasón & na hArganátaigh go Colcas.)
3 mharc	Níl an chosúlacht mínithe go soiléir nó níl nasc le sliocht Odaiséas soiléir Sampla tugtha ón miotas, lena n-áirítear ainm an laoich/banlaoich nó an charachtair ábhartha **Nó** Ráiteas an-ghairid ar chosúlacht / nasc, gan aon mhionsaothrú **Nó** Anailís mhaith ar sliocht Odaiséas mar a oireann do théamaí laochra, ach gan aon sampla ar leith
1 mharc	Laoch/banlaoch ainmnithe, ach tá an sampla iomlán míchruinn nó níl sé nasctha le hOdaiséas **Nó** athrá ar an gcosúlachtaí céanna le laoch difriúil **Nó** ní bhaineann laoch/banlaoch leis an miotas
0 marc	Gan iarracht ar bith

Ceist 4: 30 marc

(a) Cén fáth, dar leat, ar bhailigh daoine le féachaint ar Camilla nuair a d'imigh sí thar bráid? Tacaigh le do fhreagra le anailís ar an téacs. **6 mharc**

5-6 marcanna	Feasacht go raibh sé neamhghnách do mhná bheith ina laochra Áirítear anailís an-mhaith ar an téacs
3-4 marcanna	Feasacht go raibh sé neamhghnách do mhná bheith ina laochra Áirítear anailís maith ar an téacs **Nó** Anailís an-mhaith ar théacs a bhaineann le Camilla a bheith éachtach, ach ní luaitear go bhfuil sé neamhghnách do mhná a bheith ina laochra
1-2 marcanna	Feasacht go raibh sé neamhghnách do mhná bheith ina laochra, anailís an-bhunúsach ar an téacs **Nó** Iarracht ar bith (fiú má tá sé an-ghairid nó mura n-éiríonn léi) plé leis an anailís ar an téacs
0 marc	Gan iarracht ar bith

(b) Mínigh an chaoi a bhfuil cur síos Veirgil ar charachtar miotasach Camilla difriúil ó shaolta na bhfíorbhan a mhair sa tSean-Ghréig / sa Róimh. **12 mharc**

NB: D'fhéadfadh trácht a bheith ann ar an difríocht idir léiriú inscne i miotas agus foinsí stairiúla

10-12 marcanna	Pléitear eispéireas saoil na mban sa tSean-Ghréig **nó** sa tSean-Róimh agus sonraí ar leith ann Léirítear tuiscint an-mhaith ar an difríocht le dhá phointe forbartha ar a laghad
6-9 marcanna	Tugtar cuntas ar eispéireas saoil na mban sa tSean-Ghréig nó sa tSean-Róimh, ag brath níos mó ar shonraí cineálacha Léirítear tuiscint mhaith ar dhifríocht le dhá phointe nó pointe forbartha amháin - níos mó scóipe chun forbairt a dhéanamh nó tuilleadh mínithe a thabhairt atá caillte ag an iarrthóir
1-5 marcanna	Tugtar eolas bunúsach faoi eispéireas na mban sa tSean-Ghréig **nó** sa tSean-Róimh Léirítear tuiscint éigin ar dhifríocht le pointe amháin, ráiteas cineálach **nó** tagairt don téacs
0 marc	Gan iarracht ar bith

(c) Dá mba bhean óg tú a mhair sa domhan ársa, arbh fhearr leat cónaí sa tSean-Ghréig nó sa Róimh? Tabhair cúiseanna le do fhreagra. **12 mharc**

10-12 marcanna	Pléitear tuairim faoi eispéireas na mban i saol laethúil na Gréige nó na Róimhe Tacaítear leis an tuairim le pointí forbartha faoi ghnéithe sonracha de shaol cailín / mná óige D'fhéadfadh comparáid a bheith ann idir an Ghréig agus an Róimh
6-9 marcanna	Luaitear tuairim faoi eispéireas na mban i saol laethúil na Gréige **nó** na Róimhe Tacaítear leis an tuairim le pointí faoi ghnéithe níos cineálaí de shaol cailín / mná óige Déantar argóint ina choinne, seachas an rogha a mhíniú (7 marc ar a mhéad)
1-5 marcanna	Tugtar roinnt faisnéise ábhartha faoin saol laethúil sa Ghréig **nó** sa Róimh Déantar pointe bunúsach amháin ar a laghad faoi eispéireas na mban
0 marc	Gan iarracht ar bith

Ceist 5: 30 marc

(a) Meaitseáil **cúig** cinn ar bith de na téarmaí tithíochta seo ón tSean-Ghréigis agus ón Laidin lena sainmhínithe. Scríobh uimhir an téarma sa bhosca taobh leis an sainmhíniú ceart. **15 mharc (5x3mharc)**

Teach sa tSean-Ghréig (8. oikos)
Teach sa tSean-Róimh (4. domus)
Seomra leapa (2. cubiculum)
Toilg (7. klinai)
Gairdín (6. hortus)
Cistin (3. culina)
Ceathrú na bhfear (1.andron)
Ceathrú na mban (5. gynaikon)

(b) Luaigh focal nua-aimseartha bainteach leis an teach a thagann ó fhocal Sean-Ghréigise nó Laidine. Tig leat ceann de na téarmaí Sean-Ghréigise nó Laidine thuas a úsáid. **5 mharc**

5 mharc	Focal cruinn a fhaightear ón tSean-Ghréigis nó ón Laidin a bhaineann leis an teach
0 marc	Gan iarracht ar bith nó focal mícheart (nach mbaineann leis an teach)

(c) Mínigh conas a bhaineann míniú na bhfocal a roghnaíodh le haghaidh pháirt **(b)** lena chéile. **10 marc**

10 marcanna	- brí an tseanfhocail Gréigise/Laidine (2 mharc) - brí an fhocail nua-aimseartha (3 mharc) - míniú ar an gceangal idir an dá fhocal (3 **nó** 5 mharc bunaithe ar cháilíocht)
0 marc	Gan iarracht ar bith / go hiomlán mícheart

Ceist 6: 30 marc

(a) Cén ghné den saol laethiúil lena mbaineann an ceithre dhéantán seo? **3 mharc**

3 mharc	Cluichí
0 marc	Gan iarracht ar bith nó mícheart

(b) Cad atá le foghlaim faoin saol laethiúil ag daoine óga sa domhan ársa ón bhfianaise in Íomhánna A-D? Úsáid sonraí as dhá cheann, ar a laghad, de na híomhánna seo le tacú le do fhreagra. **12 mharc**

10-12 marcanna	Pléitear cad is féidir linn a fhoghlaim ó na déantáin seo i **dhá** phointe forbartha ar a laghad Léirítear smaointeoireacht chriticiúil/chruthaitheach an-mhaith chun nasc (naisc) a dhéanamh idir déantáin agus saol laethúil daoine óga Úsáidtear sonraí sonracha ó **dhá** íomhá ar a laghad chun tacú le plé
6-9 marcanna	Luaitear an méid is féidir linn a fhoghlaim ó na déantáin sin in **dhá** phointe ar a laghad Léiríonn smaointeoireacht chriticiúil/chruthaitheach mhaith chun nasc (naisc) a dhéanamh idir déantáin agus saol laethúil daoine óga Úsáidtear roinnt sonraí ó **dhá** íomhá chun tacú le plé
1-5 marcanna	Luaitear hachomair cad is féidir linn a fhoghlaim ó dhéantáin go ginearálta i bpointe **amháin** ar a laghad Iarrachtaí nasc a dhéanamh idir na déantáin sin agus saol laethúil daoine óga **Nó** Déantar tagairt d'íomhá **amháin** ar a laghad
0 marc	Gan iarracht ar bith

(c) Roghnaigh ceann de na topaicí seo agus tabhair cuntas ar an eispéireas a bhféadfadh a bheith ag déagóir sa tSean-Róimh nó sa tSean-Ghréig maidir leis. – Oideachas Éadaí; Bia. **15 mharc**

13-15 marcanna	Cuntas cuimsitheach ar an topaic roghnaithe, ag léiriú leithead agus dhoimhneacht an eolais Déantar cúig phointe fhíorasacha ar a laghad Áirítear agus mínítear na príomhthéarmaí ábhartha (m.sh. pedagogos, rhetor, toga, stola, prandium, cena.) Ní mór tagairt a dhéanamh d'eispéireas na ndéagóirí chun na 15 mharc iomlán a fháil
10-12 marcanna	Cuntas an-mhaith ar an topaic roghnaithe, ag léiriú leithead nó dhoimhneacht an eolais Déantar trí phointe fhíorasacha ar a laghad Áirítear leis na príomhthéarmaí ábhartha
6-9 marcanna	Cuntas maith ar an topaic roghnaithe, ag baint úsáid as eolas cineálach den chuid is mó Déantar 1-2 phointe, d'fhéadfadh sé nach bhfuil siad iomlán cruinn **Nó** grinnchuntas ar phríomhphointe amháin laistigh den topaic
1-5 marcanna	Cuntas gairid/bunúsach ar an topaic roghnaithe go ginearálta nó bainteach le heispéireas déagóirí **Nó** Cuntas ina bhfuil faisnéis mhíchruinn den chuid is mó
0 marc	Gan iarracht ar bith

Roinn B Domhan Aichill, an Róimh 180 marc

Ceist 7: 10 mharc (5 x 2mharc)

Ainm an Charachtair	An Logainm
Aichill	Phthia
Agaiméamnón	Micéiné
Meanalás	Sparta
Neastór	Pulas
Eachtar	An Traí

Ceist 8: 15 mharc (5 x 3mharc)

(a) Apalló, **(b)** méid agus neart, **(c)** bás Phatraclas,

(d) banríon na Traí, **(e)** Agaiméamnón agus Meanalás

Ceist 9: 20 marc

Freagair na ceisteanna seo faoi na heachtraí as ar tháinig Cogadh na Traí.

(a) Cuir na heachtraí seo ord croineolaíoch trí na boscaí a uimhriú, 1-5. **5 mharc (5 x 1 mharc)**

4 seolann Páras agus Héilin go Traí

5 seolann míle long ón nGréig

2 an Bhreithiúnas Pháras

1 pósadh Pheiléis agus Téitis

3 tugann Páras cuairt ar Mheanalás

(b) Roghnaigh eachtra amháin as páirt **(a)**. Tabhair achoimre ghairid ar ar tharla agus mínigh an fáth a raibh an eachtra sin tábhachtach. **15 mharc** (NB: Ba chóir ualú níos mó a thabhairt don achoimre ná an tábhacht)

13-15 marcanna	Achoimre den scoth ar an imeacht roghnaithe, ag baint úsáid as sonraí sonracha (cúig phointe chruinne ar a laghad) Tá ainmneacha cearta na ndaoine agus na n-áiteanna ábhartha ann Mínítear an tábhacht go maith
10-12 marcanna	Achoimre an-mhaith ar an imeacht roghnaithe, ag baint úsáid as (trí phointe chruinne ar a laghad) Tá ainmneacha cearta na ndaoine agus na n-áiteanna ábhartha ann Mínítear an tábhacht **Nó** Achoimre den scoth gan aon ráiteas ar thábhacht (**12 mharc** ar a mhéad)
6-9 marcanna	Achoimre mhaith ar an imeacht roghnaithe, ag baint úsáid as sonraí cineálacha den chuid is mó (1-2 phointe, d'fhéadfadh sé nach bhfuil siad iomlán cruinn) Ní luaitear ach tábhacht, má luaitear ar aon chor í
1-5 marcanna	Achoimre an-ghairid nó tugtar roinnt faisnéise a bhaineann leis an imeacht roghnaithe
0 marc	Gan iarracht ar bith nó gan imeacht ó chuid **(a)**

Ceist 10: 45 marc

Léigh an dá théacs seo as an Íliad le Hóiméar agus freagair na ceisteanna ina ndiaidh.

(a) Ainmnigh dhá bhuafhocal i dTéacs A. **5 mharc**

5 mharc	Dhá cheann ar bith as Téacs A
3 mharc	Ceann amháin ar bith as Téacs A
0 marc	Gan iarracht ar bith / buafhocail aitheanta go mícheart

(b) Déan cur síos mion, i do chuid focal féin, ar a bhfuil ar siúl ag Héilin i dTéacs A. **8 marc**

8 marc	Cur síos an-mhaith, a thugann cuntas ar an gcuid is mó de na sonraí in Téacs A Gach rud ina bhfocail féin
5 mharc	Cur síos maith, a thugann cuntas ar go leor de na sonraí in Téacs A Ina bhfocail féin den chuid is mó
3 mharc	Cur síos an-ghairid **Nó** Cur síos níos faide, ach ag brath an-iomarca ar athfhriotail ó Théacs A
0 marc	Ní dhéantar iarracht / ag brath ar athfhriotail amháin

(c) Mínigh dhá shlí a léiríonn Téacs B go bhfuil grá ag Andromache dá fear céile, Eachtar. **12 mharc**

10-12 marcanna	Míniú an-mhaith, ag baint úsáid as dhá phointe forbartha atá tacaithe ag fianaise ó Théacs B Áirítear anailís ar an téacs
6-8 marcanna	Míniú maith, ag baint úsáid as dhá phointe tacaithe ag fianaise ó Théacs B
4 mharc	Míniú an-ghairid nó tugtar trácht éigin ar ghrá Andromache d'Eachtar, ag brath ar athfhriotail ó Théacs B
0 marc	Gan iarracht ar bith

(d) An léiriú tipiciúil de charachtair bhan Téacs A agus Téacs B san *Íliad*, dar leat? Mínigh do fhreagra le fianaise ó Théacsanna A agus B agus fianaise eile ón *Íliad*. **20 marc**

<u>Pointí táscacha</u>

- Téacs A: níl na mná bainteach leis an ngníomh nó leis an gcinnteoireacht; is breathnóirí iad seachas rannpháirtithe; fíodóireacht mar ról mná
- Téacs B: imní faoi fhir agus iad i mbun cogaidh agus a gcinniúint féin, a bhraithfidh ar thoradh an chogaidh
- caitear leo mar rudaí agus déantar foréigean ina n-aghaidh: Briseis , Chryseis
- gan chumhacht cé gur banríona/banphrionsaí iad: Hecuba, Cassandra, Andromache
- bandia baineann cumhachtacha i gcomparáid le mná daonna

20 marcanna	Tuairim shoiléir ar léiriú tipiciúil na gcarachtar baineann Míniú den scoth, le dhá phointe dea-fhorbartha ar a laghad Pléitear fianaise ábhartha ó Théacs A, Téacs B **agus** cuid eile den *Íliad* Cuirtear fianaise/anailís i gcomhthéacs, ag léiriú ardleibhéal tuisceana ar an *Íliad*
16 marcanna	Tuairim shoiléir ar léiriú tipiciúil na gcarachtar baineann Míniú an-mhaith, le dhá phointe forbartha ar a laghad Pléitear fianaise ábhartha ó Théacs A, Téacs B **agus** cuid eile den *Íliad*
12 marcanna	Tuairim ar léiriú (tipiciúil) na gcarachtar baineann Míniú maith, le phointe amháin ar a laghad Áirítear fianaise ó **dhá** cheann díobh seo ar a laghad: Téacs A, Téacs B agus cuid eile den *Íliad* D'fhéadfadh míchruinneas nó tuairim nach bhfuil chomh soiléir sin / easpa fianaise a bheith ann

1-8 marcanna	Míniú gairid nó bunúsach / iarracht tuairim a thabhairt ar léiriú carachtair bhaineanna Tagraítear do cheann **amháin** ar bith díobh seo a leanas: Téacs A, Téacs B agus cuid eile den *Íliad* **Nó** Déantar aon phointe ginearálta faoi léiriú ban i miotas / sa litríocht chlasaiceach
0 marc	Gan iarracht ar bith

Ceist 11: 25 marc

Cé acu laoch san *Íliad* is mó a leanann an cód iompair Hóiméarach do laoch, dar leat? Mínigh do fhreagra le fianaise ón léamh atá déanta agat ar an *Íliad.* **25 marc**

<u>Pointí táscacha</u>
- sainmhíniú ar timé, kleos, aidós, areté, nó pathos
- ceangal idir an cód Hóiméarach agus an saol i sochaí Hóiméarach
- cinntí agus gníomhartha a rinne an laoch
- luachanna na n-iarrthóirí féin / cód onóra pearsanta
- anailís ar *Íliad*, laochas, laochra ar leith

25 marc	Tuairim shoiléir tugtha faoi laoch amháin san *Íliad* Míniú maith, ag baint úsáid as 2-3 phointe forbartha Pléitear fianaise ó staidéar ar an *Íliad* Léirítear tuiscint ar an gcód iompair Hóiméarach
15 – 20 marc	Tuairim tugtha faoi laoch amháin san *Íliad* Mínítear an tuairim, ag baint úsáid as 2 phointe ar a laghad Tá fianaise ann ó staidéar ar an *Íliad* Léirítear tuiscint ar éachtaí/ tagairt intuigthe don chód Hóiméarach D'fhéadfadh míchruinneas nó tuairim nach bhfuil chomh soiléir sin / easpa fianaise a bheith ann
1 – 10 marc	Míniú an-ghairid/bunúsach/chineálach Tagraítear d'fhianaise ó staidéar ar shochaí an *Íliad* / sochaí Hóiméarach ach is cur síos é den chuid is mó ar imeachtaí seachas tagairt d'iompar laochais **NÓ** Déantar aon phointe (pointí) ginearálta faoi chinntí/gníomhartha/pearsantacht laoich amháin san *Íliad*
0	Gan iarracht ar bith

Ceist 12: 15 mharc (5 x 3 mharc)

Úsáid an liosta téarmaí ailtireachta seo chun **cúig** ghné ailtireachta ar bith a lipéadú sna híomhánna thíos. Ní ceadmhach duit ach téarma **amháin** a scríobh sna boscaí thíos.

(a) cruinneachán**, (b)** peidiméid**, (c)** mullach colúin, **(d)** colún, **(e)** coirnis, **(f)** áirse, **(g)** ceap

Ceist 13: 50 marc

(a) Ainmnigh foirgneamh / struchtúr Rómhánach **amháin agus** an té a choimisiúnaigh é. **3 mharc**

3 mharc	2 mharc ar an bhfoirgneamh ceart, 1 mharc ar an duine ceart (Ná gearr pionós as earráidí litrithe)
0 marc	Gan iarracht ar bith / nó mícheart

(b) Déan cur síos mion ar chuma an fhoirgnimh / struchtúir a d'ainmnigh tú i bpáirt **(a)**. **15 mharc**
I do fhreagra luaigh sonraí a bhaineann le heochairphointí, ar nós:
- gnéithe ailtireachta; maisiú; laistigh; lasmuigh; dearadh / leagan amach.

15 marcanna	Cur síos cuimsitheach ar an bhfoirgneamh/struchtúr Tá mionsonraí den scoth ann a bhaineann le ceithre phríomhghné ailtireachta ar a laghad
12 marcanna	Cur síos an-mhaith ar an bhfoirgneamh / struchtúr Tá sonraí sonracha ann a bhaineann le trí phríomhghné ailtireachta ar a laghad
9 marc	Cur síos maith ar an bhfoirgneamh / struchtúr Tá sonraí ann a bhaineann le dhá ghné ailtireachta ar a laghad
1-5 marcanna	Cur síos an-ghairid / bunúsach ar an bhfoirgneamh / struchtúr **Nó** Cur síos ina bhfuil faisnéis ailtireachta chineálach nó mhíchruinn den chuid is mó
0 marc	Gan iarracht ar bith

(c) Scríobh faoi shaol an duine a choimisiúnaigh an foirgneamh/struchtúr a d'ainmnigh tú i bpáirt **(a). 12 mharc**

<u>Pointí táscacha</u>
- saol pearsanta: teaghlach, pearsantacht, bás
- saol poiblí: gairm pholaitiúil nó mhíleata, rath agus teipeanna

10-12 marcanna	Cuntas an-mhaith, ina bhfuil réimse eolas cruinn sainiúil faoin duine Dhá phointe forbartha (dea-fhorbartha) nó cúig ráiteas fhíorasacha, atá mionsonraithe agus sainiúil
6-9 marcanna	Cuntas maith, ina bhfuil eolas cruinn agus sonrach den chuid is mó faoin duine Pointe forbartha amháin nó trí ráiteas fhíorasacha ar a laghad.
1-5 marcanna	Cuntas an-ghairid/ bunúsach nó déantar roinnt ráiteas Pointe cruinn bailí amháin ar a laghad
0 marc	Gan iarracht ar bith

(d) An bhfuil foirgnimh / struchtúir Rómhánacha go maith chun daoine nó eachtraí a chomóradh, dar leat? Mínigh do chúiseanna le fianaise ó do chuid staidéir ar ailtireacht na Róimhe. **20 marc**

Pointí táscacha

- chiallaigh ábhar agus modhanna gur tógadh iad chun go mairfeadh siad
- ailtireacht phoiblí, feicthe ag saoránaigh agus eachtrannaigh mar an gcéanna
- cuireann struchtúir iontacha mothú cumhachta in iúl
- bhain an pobal leas as úsáid na spásanna sin
- bhí go leor daoine neamhliteartha, agus mar sin bhíodh an ailtireacht ina modh chun teachtaireachtaí a chur in iúl go forleathan
- mar chuid de bholscaireacht, ceannairí a bhaineann le hoidhreacht agus féiníomhá, iomaíoch
- tábhacht stairiúil

20 marcanna	Tuairim shoiléir tugtha faoi úsáid chomórtha ailtireachta na Róimhe Míniú den scoth, le dhá phointe dea-fhorbartha ar a laghad Pléitear fianaise ábhartha agus shainiúil ó staidéar ar ailtireacht na Róimhe Áirítear anailís
16 marcanna	Tuairim shoiléir tugtha faoi úsáid chomórtha ailtireachta na Róimhe Míniú an-mhaith, le dhá phointe forbartha **nó** pointe amháin dea-fhorbartha Pléitear fianaise ábhartha agus shainiúil ó staidéar ar ailtireacht na Róimhe
12 marcanna	Tuairim tugtha faoi (úsáid chomórtha) ailtireachta na Róimhe Míniú maith, le pointe forbartha amháin ar a laghad Tá fianaise ann ó staidéar ar ailtireacht na Róimhe D'fhéadfadh míchruinneas nó tuairim nach bhfuil chomh soiléir sin / easpa fianaise a bheith ann
1-8 marcanna	Míniú an-ghairid / iarracht tuairim a thabhairt faoi ailtireacht na Róimhe Tagraítear d'fhianaise ó staidéar ar ailtireacht na Róimhe **Nó** Déantar aon phointe ginearálta faoi fheidhm/cuspóir/oidhreacht ailtireacht na Róimhe
0 marc	Gan iarracht ar bith

Roinn C	**Laidin – Teanga Chlasaiceach**	**180 marc**

Ceist 14: 16 Mharc (4 x 4 mharc)

(a) go leadhb leadráin

(b) rud mar mhalairt ar rud eile

(c) agus gach eile

(d) is é sin

Ceist 15: 20 Marc

(a) 8 marc (2 x 4 mharc)

- 2 mharc ar ainmneach (1 fhréamh + 1 deireadh)
- 1 mharc ar ginideach agus inscne (.5 gach ceann)
- 1 mharc ar brí

(b) 3 mharc d'aon fhocal Béarla a thagann ó crēdō, crēdere, crēdidī, crēditum

- NB: Ná gearr pionós as earráid litrithe do pháirt **(b)** nó **(c)**.

(c) 6 mharc (4+2) as 2 fhocal Béarla ar bith a thagann ó magnus, magna, magnum

- NB: 1 mharc amháin má thug siad focal Laidine a úsáidtear sa Bhéarla, amhail magnum nó magnum opus

(d) 3 mharc as míniú ar an dóigh a mbaineann ceann amháin de na focail Bhéarla as cuid **(b) nó (c)** le brí an credo nó magnus
- **2 mharc** ar bhrí an fhocail Bhéarla + **1 mharc** ar cheangal leis an bhfocal Laidine
- Ná gearr pionós as sainmhíniú neamhiomlán/míchruinn ar an bhfocal Béarla.

Ceist 16: 20 marc (4 x 5 mharc)

1,

4,

2,

3.

Ceist 17: 4 marc (4 x 1 mharc)

2, 3, 1, 4.

Ceist 18: 10 marc (5 x 2 mharc)

(a) ager, **(b)** amīcīs, **(c)** vīdit, **(d)** audīvērunt, **(e)** altōs

Ceist 19: 15 mharc (5 x 3 mharc)

(a) níos cróga, **(b)** a dtugadh sé grá di**, (c)** go tapa**, (d)** chónaigh Eurydice leis, **(e)** féadfaidh

Ceist 20: (50 marc)

(a) 40 marc:

- Ní ghearrfar pionós ar iarrthóirí as eolas breise mícheart a chur san áireamh
- Féadfar páirtchreidiúint a thabhairt d'iarrthóirí as freagraí a chuimsíonn:
    - Eolas ábhartha bunaithe ar a dtuiscint ar fhocail/frásaí aonair
    - Eolas ábhartha bunaithe ar a dtuiscint ghinearálta ar an sliocht

Freagraí táscacha

(i) ar bharr sléibhe **(3 mharc)**

(ii) go dtí an talamh / chuig a teach nua **(3 mharc)**

(iii) **Dhá cheann** ar bith acu seo a leanas **(9 marc: 5 + 4):**

- níor theastaigh aon rud uaithi; níor theastaigh rud eile uaithi; bhí teach aici; bhí sclábhaithe aici; bhí gach rud a bhí aici go maith; bhí na rudaí maithe uile aici.

(iv) An bhfuil mo dheirfiúracha ábalta cuairt a thabhairt orm? **(5 mharc)**

(v) beirt deirfiúracha Psyche a iompar chuici **(5 mharc)**

(vi) **Dhá cheann** ar bith acu seo a leanas **(8 marc: 4 + 4):**

- bhí éad orthu lena teach; éad lena sclábhaithe; éad mar go raibh saol níos éasca aici ná iad

(vii) **Ceann amháin** díobh seo a leanas: "An bean chéile sona thú?" ; "Cé hé d'fhear céile?" **(4 mharc)**

(viii) Níl sé feicthe aici go fóill **(3 mharc)**

(b) 6 mharc

(i) clásal coibhneasta **(3 mharc)**

(ii) briathar san infinideach **(3 mharc)**

(c) 4 mharc: Tuairim **(1 mharc)** + cúis bhailí ar bith **(2 mharc)** + fianaise **(1 mharc).**

Ceist 21: 30 marc

Ní ghearrfar pionós ar iarrthóirí as focail a chur isteach nó a aistriú ar bhealach níos gonta fad is a choinnítear an bhrí iomlán.

- Tabhair marcanna iomlána in aghaidh na habairte nuair atá siad **comhchiallach ar a laghad** leis na gciall fhoriomlán.
- Tabhair 1 mharc in aghaidh an fhocail nuair atá an t-aistriúchán **comhchiallach ar a laghad.**
- Tabhair páirtmharcanna in aghaidh an fhocail nuair atá mionearráid **amháin** ann. (Féach ar Aguisín)
- Tabhair 0 marc in aghaidh an fhocail as **níos mó ná dhá** mhionearráid nó earráid mhór **amháin**. (Féach ar Aguisín)
- Tabhair 0 marc ar gach focal suntasach atá **fágtha ar lár** ón aistriúchán.

ubi … tenēbat. **(12 mharc)**

quid vīdit? **(2 mharc)**

Psȳchē … cōnspexit, **(8 marc)**

sed … Veneris. **(8 marc)**

Ceist 22: 15 mharc

Ní ghearrfar pionós ar iarrthóirí as focail a chur isteach nó a aistriú ar bhealach níos gonta fad is a choinnítear an bhrí iomlán.

- Tabhair marcanna iomlána in aghaidh na habairte nuair atá siad **comhchiallach ar a laghad** leis na gciall fhoriomlán.
- Tabhair 1 mharc in aghaidh an fhocail nuair atá an t-aistriúchán **comhchiallach ar a laghad.**
- Tabhair páirtmharcanna in aghaidh an fhocail nuair atá mionearráid **amháin** ann. (Féach ar Aguisín)
- Tabhair 0 marc in aghaidh an fhocail as **níos mó ná dhá** mhionearráid nó earráid mhór **amháin**. (Féach ar Aguisín)
- Tabhair 0 marc ar fhocal suntasach atá **fágtha ar lár** ón aistriúchán.

(a) 4 mharc (1 mharc ar -que)

(b) 4 mharc

(c) 7 marc (1 mharc ar -que)

Roinn D — Sean-Ghréigis – Teanga Chlasaiceach — 180 marc

Ceist 23: 18 marc (9 x 2 mharc)

(a) C
(b) F
(c) D
(d) B
(e) E
(f) A
(g) **(i)** Οὐρανος **(ii)** Νυξ **(iii)** Γαια

- Tabhair páirtmharcanna nuair atá siad ceart ach amháin na botúin litrithe seo:
    - (i) gan análú
    - (i), (ii), (iii) ceannlitreacha mícheart
    - (iii) x in ionad ξ

Ceist 24: 17 mharc

- Ná tabhair marcanna mura bhfuil na focail Bhéarla le haghaidh **(a)** agus **(b)** in abairt A.

(a) Fréamh cheart Gréigise don fhocal in abairt A **(5 mharc)**
(b) Fréamh cheart Gréigise don fhocal in abairt A **(6 mharc)**
- Tabhair 2 mharc mura bhfuil ach focal Ghréigise amháin curtha bhfeidhm/ ceart
- Tabhair 1 mharc más ceart é agus más é an focal Béarla céanna é ó fhreagra **(a)**

(c) Míniú **(6 mharc)**
- 4 mharc Míniú le brí an dá fhocal Sean-Ghréigise
- 2 mharc ar bhrí na réalteolaíochta
- Ná gearr pionós as sainmhíniú neamhiomlán/míchruinn ar réalteolaíocht.

Ceist 25: 20 mharc (5 x 4 mharc). Ceithre mharc an ceann.

4,
5,
2,
3,
1.

Ceist 26: 15 mharc (5 x 3 mharc) Trí mharc an ceann.

(a) Rialaigh Séas, **(b)** níos críonna, **(c)** d'Apollo agus d'Artaimís, **(d)** ar, **(e)** a.

Ceist 27: 10 marks (5 x 2 mharc). Dhá mharc an ceann.

(a) οἱ, **(b)** της οἰκιας, **(c)** ἀρχοντες, **(d)** κλεπτειν, **(e)** ἐφυλασσε.

Ceist 28: 40 marc

- Ní ghearrfar pionós ar iarrthóirí as eolas breise mícheart a chur san áireamh
- Féadfar páirtchreidiúint a thabhairt d'iarrthóirí as freagraí a chuimsíonn:
  - Eolas ábhartha bunaithe ar a dtuiscint ar fhocail/frásaí aonair
  - Eolas ábhartha bunaithe ar a dtuiscint ghinearálta ar an sliocht

Freagraí táscacha

(a) Téann an sclábhaí go dtí an Agora. **(4 mharc)**

(b) Codlaíonn an máistir / ní dhúisíonn an máistir. **(3 mharc)**

(c) In aice leis an Acrapoil. **(2 mharc)**

(d) Léiriú ar: tá go leor le déanamh aige agus nuair a chloiseann sé an torann ar fad san Agora tagann imní air go mbeidh sé ró-ghnóthach san Agora dó teacht abhaile chomh tapa agus is féidir **(4 mharc)**

(e) Ceannaíonn an sclábhaí (bia ón gceannaí) - iasc, arán agus ológa. **(6 mharc)**

(f) Níl a dhóthain airgid ag an sclábhaí (don cháis ná don fheoil). **(6 mharc)**

(g) 'Cá bhfuil an cháis? Cén fáth nach bhfuil an cháis agat?' **(4 mharc)**

(h) Níl an máistir sásta agus deir sé 'Cá bhfuil mo cháis? Is drochshclábhaí thú.' **(6 mharc)**

(i) πολυν: cuspóireach uatha, firinscneach. πολλα: cuspóireach, iolra, neodrach. (5 mharc: 2+2+1)

Ceist 29: 50 marc

- Ní ghearrfar pionós ar iarrthóirí as focail a chur isteach nó a aistriú ar bhealach níos gonta fad is a choinnítear an bhrí iomlán.
- Tabhair marcanna iomlána in aghaidh na habairte nuair atá siad **comhchiallach ar a laghad** leis na gciall fhoriomlán.
- Tabhair 1 mharc in aghaidh an fhocail nuair atá an t-aistriúchán **comhchiallach ar a laghad.**
- Tabhair páirtmharcanna in aghaidh an fhocail nuair atá mionearráid **amháin** ann. (Féach ar Aguisín)
- Tabhair 0 marc in aghaidh an fhocail as **níos mó ná dhá** mhionearráid nó earráid mhór **amháin**. (Féach ar Aguisín)
- Tabhair 0 marc ar gach focal suntasach atá **fágtha ar lár** ón aistriúchán.

Abairt 1 - ὁ μεν Ἀχιλλευς ... ἀνθρωπων. **(14 mharc)**
- 2 mharc ar μεγιστος, 2 mharc ar ἀνδρειοτατος

Abairt 2 - μετα τον θανατον ... εἰχε. **(9 marc)**
- δι' ὀργης εἰχε 1 mharc le chéile

Abairt 3 - ὁ Ἀχιλλευς ... εἰπεν **(6 mharc)**

Abairt 4 - "ὁ Ἑκτωρ ... ἐφιλησα. **(6 mharc)**

Abairt 5 - ἐγω οὐν ... διωξω. **(7 marc)**

Abairt 6 - χρη ... τιμωρειν." **(8 marc)**

Ceist 30: 10 marc

(a) Tá Aichill agus Ajax ag insint dá chéile cén uimhir atá ar an dísle a chaith gach duine díobh. **(6 mharc)**

(b) Láithreach, Táscach, 1ú pearsa, uatha. **(4 mharc: 4 x 1 mharc)**

Aguisín A: Samplaí de mhionearráidí agus earráidí móra san Aistriúchán.

Aistriúchán ó Shean-Ghréigis go Béarla/Gaeilge.

Samplaí de 'mhionearráid':
- nuair a léiríonn aistriúchán tuiscint neamhiomlán ar:
  - aimsir, modh, nó ábhar briathair
  - tuiseal nó uimhir ainmfhocail
  - aontú nó céim aidiachtach (m.sh. comparáideach in ionad sárchéimeach)
  - uimhir, pearsa nó inscne an fhorainm (m.sh. eisean ina ionad é)
  - gaol idir ábhar agus cuspóir an bhriathair
  - aistriúchán ar an tuiseal tabharthach nó ginideach
  - brí/ sainmhíniú focail

Sampla de 'mhór-earráid':
- nuair a léiríonn aistriúchán tuiscint neamhleor ar:
  - brí/ sainmhíniú focail

Aistriúchán ó Laidin go Béarla/Gaeilge

Samplaí de 'mhionearráid':
- nuair a léiríonn aistriúchán tuiscint neamhiomlán ar:
  - aimsir, modh, nó ábhar briathair
  - tuiseal nó uimhir ainmfhocail
  - aontú nó céim aidiachtach (m.sh. comparáideach in ionad sárchéimeach)
  - uimhir, pearsa nó inscne an fhorainm (m.sh. eisean ina ionad é)
  - gaol idir ábhar agus cuspóir an bhriathair
  - aistriúchán ar an tuiseal tabharthach, ginideach agus ochslaíoch
  - brí/sainmhíniú focail

Sampla de 'mhór-earráid':
- nuair a léiríonn aistriúchán tuiscint neamhleor ar:
  - brí/sainmhíniú/ focail